

Spoločenskovedný ústav SAV, Karpatská 5, Košice

Správa o činnosti v roku 1983

Košice, január 1984

Ú v o d

Rok 1983 možno z hľadiska činnosti SvŮ SAV charakterizovať ako rok intenzívnej práce na výskumných úlohách. Zodpovedá to jasne vytýčenému cieľu na jeho začiatku - pripraviť si čo najlepšiu pozíciu pre náročnú finálnu etapu v záverečných rokoch päťročnice, ktorými budú záverečné oponentúry a plánované expertízy a podkladové materiály. Preto sa hlavná pozornosť venovala v jednotlivých úlohách zberu empirických údajov a jeho čiastočnému ukončeniu a postupný prechod k interpretácii získaných údajov a spracovávaniu čiastkových výsledkov. Týka sa to rovnako archívneho výskumu, ako aj realizovaných sociologických a sociálnopsychologických výskumov a prieskumov.

Z hľadiska zaradenia úloh, ktoré riešia pracovníci SvŮ SAV nastala v uplynulom roku jedna zmena. Rozhodnutím Rady nosného smeru VIII-9 na jej zasadnutí v Košiciach v júni m. r. bola pôvodná téma: "Sociálne a sociálnopsychologické charakteristiky interetnických procesov a otázky národností v Československu od oslobodenia" hlavnej úlohy VIII-9-4 preradená do hlavnej úlohy VIII-9-2 ako čiastková úloha /VIII-9-2/5/ s upraveným názvom: "Vývoj a postavenie národností v ČSSR". Jej zodpovedným riešiteľom je doc. PhDr. J. Briškár, CSc. Zaradenie ostatných úloh je nezmenené. Došlo však k významnej úprave harmonogramu riešenia čiastkovej úlohy VIII-10-2/5 "Závažné aspekty spoločenského vedomia učňovskej mládeže ako faktory

premier jej sociálnej štruktúry" /zodp. riešiteľ doc. PhDr. D. Jánoška, CSc./, keď formou združeného socialistického záväzku bol skrátenej termín odovzdania záverečnej správy z marca 1985 na august 1984. Tento termín bol na požiadanie hlavného koordinátora ďalej skrátenej na jún 1984.

Významným impulzom pre urýchlenie výskumných prác a skrátenej termínov odovzdávania výsledkov spoločenskej praxi bolo 8. plénum ÚV KSČ a na neho nadväzujúce septembrové zasadanie ÚV KSS. Na základe ich záverov, ako aj na základe opatrení prijatých na úrovni Slovenskej akadémie vied boli vypracované konkrétne opatrenia pre podmienky SvÚ SAV, ktoré boli zahrnuté do Akčného plánu.

Okrem realizácie plánov výskumných úloh sa aj v uplynulom roku venovala veľká pozornosť výchove mladých vedeckých pracovníkov, ktorá je rozhodujúcou v kádrovom dobudovaní ústavu, ďalšiemu skvalitneniu publikačnej a edičnej činnosti, domácej a zahraničnej spolupráci ako aj ostatným oblastiam života a činnosti ústavu.

I. Výsledky plnenia plánu výskumných úloh

V r. 1983 riešili pracovníci SvÚ SAV 2 čiastkové úlohy a jednu tému ŠPZV a jednu ústavnú úlohu. Stav ich riešenia a dosiahnuté výsledky sú nasledovné:

ČÚ VIII-9-2/5 "Vývoj a postavenie národností v ČSSR",
zodp. riešiteľ doc. PhDr. J. Briškár, CSc.

V rámci riešenia jej 1. témy: "Vývoj otázky národnostných menšín na Slovensku po r. 1945" /zodp. riešiteľ PaedDr. M. Gajdoš/ pokračoval archívny výskum a štúdium dobovej tlače. Ako čiastkové výsledky boli spracované tieto problémové okruhy:

- riešenie maďarskej otázky v politike KSS v r. 1945-48 v konfrontácii s nekomunistickými stranami /J. Bobák/ - odovzdaná kandidátska dizertačná práca /škol. pracovisko ÚML ÚV KSS/.

- maďarská otázka v systéme politických strán v období buržoáznej ČSR /A. Takáč/ - publikované v štúdiu: "K úsiliu Kresťanskosocialistickej strany o spoluprácu so Slov. ľudovou stranou v r. 1918-1925".

- Kultúrna politika strany v r. 1954-56, so zreteľom na južné okresy Slovenska /PhDr. D. Kováčová/ - jej publikovanie sa plánuje formou štúdie v r. 1984.

V rámci riešenia 2. témy tejto čiastkovej úlohy: "Skúmanie etnických procesov z aspektu štúdia národnostných menšín po XIV. zjazde KSČ" /zodp. riešiteľ PhDr. J. Výrost, CSc./ sa hlavná pozornosť sústredila na spracova-

nie empirických údajov získaných na jeseň 1982 sociologic-ko-sociálnopsychologickým výskumom. Charakter čiastkových výsledkov majú tieto výstupy:

- v syntetizujúcej podobe bola spracovaná problematika etnopsychológie, jej vymedzenie, metodologické problémy a hlavné smery výskumu a vo forme monografie /Úvod do etnopsychológie, autori PhDr. J. Výrost, CSc., PhDr. A. Zelová/ zadaná na posúdenie.

- z realizovaného výskumu bola spracovaná problematika vplyvu masovokomunikačných prostriedkov na formovanie národného vedomia vo forme príspevkov, ktoré odzneli na rovnomennom podujatí, usporiadanom Novinárskym študijným ústavom a budú publikované v zborníku.

- vymedzenie kategórií "národné", "internacionálne", "národné vedomie" spracoval PhDr. V. Paukovič v štúdiu "Internacionálne a národné v procese budovania socializmu" /bude publikovaná vo Vedeckých informáciách SvÚ SAV/ a v referáte: "K niektorým teoretickým aspektom vymedzenia kategórie "národné vedomie"."

ČÚ VIII-10-2/5 "Závažné aspekty spoločenského vedomia učňovskej mládeže ako faktory premien jej sociálnej štruktúry", zodp. riešiteľ doc. PhDr. D. Jánoška, CSc.

Hlavná pozornosť v riešení tejto úlohy bola venovaná realizácii zberu empirických údajov formou sociologic-ko-sociálnopsychologického výskumu /cca 1700 respondentov/.

Výsledky sú v súčasnosti spracovávané na Ústave výpočtovej techniky VŠT a SAV v Košiciach. Okrem toho boli dosiahnuté tieto výsledky:

- teoretické otázky zvyšovania efektívnosti spoločenského vedomia boli rozpracované v štúdií doc. PhDr. D. Jánošku, CSc. /v red. pokračovaní v časopise Filozofia/.

- syntetizujúci pohľad na skúmanie politickej aktivity mládeže v 60. rokoch spracoval PhDr. J. Petruňa v štúdií, ktorá bola publikovaná vo Vedeckých informáciách SvŮ SAV 1983/2.

- výsledky predvýskumu životných plánov učňovskej mládeže boli spracované vo forme príspevku na konferenciu /PhDr. O. Orosová, PhDr. L. Lovaš, CSc./ "Aktuálne problémy socialistickej výchovy mladej robotníckej generácie" a vo forme odborného článku /PhDr. O. Orosová/ pre časopis Psychológia a patopsychológia dieťaťa.

Téma: "Regulatívna funkcia postojov vo vzťahu k správaniu" /zaradená do ČŮ VII-5-7/3/, zodp. riešiteľ PhDr. J. Výrost, CSc.

- bol spracovaný prehľad súčasných prístupov k otázke vnútornej štruktúry postojov a zadaný do tlače /PhDr. J. Výrost, CSc., PhDr. L. Lovaš, CSc., PhDr. A. Zelová, PhDr. V. Jurečková/.

- v kontexte teórie postojov bola dopracovaná koncepcia lokalizácie rozhodujúceho vplyvu /formou štúdie zadaná do Čsl. psychológie - PhDr. J. Výrost, CSc., PhDr. L. Lovaš, CSc./

Ústavná úloha "Družobné vzťahy VS kraja a Zakarpatskej oblasti USSR", zodp. riešiteľ PaedDr. M. Gajdoš.

Riešenie tejto úlohy malo svoj výstup na seminári "Družobné vzťahy pracujúcich východného Slovenska a Zakarpattia: história a súčasnosť", ktorý bol zároveň priebežnou kontrolou doterajšej práce. Táto vyústila v prípravu viacerých referátov, ktoré na seminári odzneli a budú publikované v zborníku z podujatia. Boli to príspevky:

- vznik a činnosť Zväzu priateľov ZSSR na východnom Slovensku v období buržoáznej ČSR /A. Takáč/

- rozvoj spolupráce v oblasti kultúry, vedy a vysokých škôl medzi VS krajom a Zakarpatskou oblasťou USSR /doc.

PhDr. J. Briškár, CSc., dr. M. Tomko, dr. M. Gbúrová,
dr. D. Kováčová/

- rozvoj družobných vzťahov mládeže východného Slovenska a Zakarpatskej oblasti /dr. S. Gabzdilová, dr. Š. Šutaj/

- vznik a vývoj internacionálneho socialistického súťaženia pracujúcich východného Slovenska a Zakarpatskej oblasti /J. Bobák, dr. M. Gajdoš/.

Spracovaná bola aj časť výsledkov z realizovaného sociologického prieskumu, do ktorého bolo zahrnutých cca 500 respondentov z vybraných 15 inštitúcií VS kraja. Realizácia seminára /SvŮ SAV bol spoluorganizátorom/ a jeho úroveň boli veľmi pozitívne hodnotené straníckymi orgánmi VS kraja a Zakarpatskej oblasti.

III. Realizácia výsledkov spoločenských vied a spolupráca so spoločenskou praxou

Najvýznamnejším výsledkom spolupráce so spoločenskou praxou v uplynulom roku bola príprava a realizácia vyššie uvedeného seminára "Družobné vzťahy pracujúcich východného Slovenska a Zakarpattia: história a súčasnosť". Celé riešenie tejto problematiky podobne ako samotné podujatie bolo podnietené straníckymi orgánmi VS kraja a Zakarpatskej oblasti, malo preto charakter spoločenskej objednávky. Z tohto hľadiska možno považovať realizované podujatie za formu odovzdania výsledkov zadávateľovi, do ktorého je zahrnutá aj príprava zborníka odznelých materiálov. Ako už bolo uvedené, stranícke orgány oboch zúčastnených strán hodnotili podujatie veľmi pozitívne /jeho spoluorganizátormi boli VS KV KSS, SvÚ SAV, Zakarpatský oblastný výbor KSSU a Ústav sociálnych a ekonomických otázok zahraničných krajín AV USSR/ na základe čoho vznikla požiadavka pokračovať v riešení problematiky, resp. ho rozšíriť.

V súvislosti s výskumnou správou "Hodnotové orientácie cigánskej a ostatnej mládeže v Košiciach", ktorá bola v r. 1981 odovzdaná Komisii vlády SSR pre otázky cigánskych obyvateľov sa ako jej ďalšie využitie realizovalo vystúpenie jej riešiteľky /J. Čechová/ ako lektorky na školení poslancov pre veci sociálne a zdravotné, ktoré organizovala Slovenská národná rada 15. 3. 1983.

Okrem uvedeného boli z realizovaných výstupov odovzdané 2 informatívne správy na ÚV KSS a zo strany VS KS ZNB bolo vyžiadané expertízne vyjadrenie k niekoľkým materiálom.

Podobne ako v minuloročnej správe je však potrebné opäť uviesť, že hlavné výstupy z úloh, ktoré považujeme za profilujúce pre ústav, sú plánované až na ďalšie obdobie na r. 1984 a 1985. Týka sa to expertíz a podkladových materiálov z výskumu národnostných menšín pre ÚV KSS a z výskumu učňovskej mládeže pre MŠ SSR a SÚV SZM. Forma ich odovzdania je v súčasnosti prejednávaná so snahou z našej strany o uzavretie dohody, v prípade možnosti o uzavretie hospodárskej zmluvy.

IV. Prognostické a koncepčné podklady pre dlhodobý výhľad

V uplynulom roku neboli vypracované žiadne prognostické a koncepčné podklady pre dlhodobý výhľad, okrem koncepcie rozvoja vlastného pracoviska na 8. päťročnicu a do r. 2000.

V. Rozbor a vyhodnotenie vedeckých stykov so zahraničím

1. Spolupráca s krajinami socialistického spoločenstva:

Tak ako po minulé roky, aj v roku 1983 bol Zahraničným odborom Úradu Predsedníctva SAV v Bratislave schválený plán vedeckých zahraničných stykov so socialistickými

krajinami len vo forme devízových vycestovaní našich pracovníkov do zahraničia a prijatia jedného vedeckého pracovníka na našom ústave. Tým zahraničné vedecké styky boli opäť určované výškou pridelených devízových prostriedkov, schválených na vycestovanie našich pracovníkov do zahraničia. Zmena oproti minulým rokom pozostávala v tom, že na základe zlých skúseností z minulých rokov, kedy neúspech spočíval v údajnom odmietnutí pracoviska v zahraničí, sme sami naviazali kontakt s príslušnými zahraničnými pracoviskami.

1.1. Plánované vycestovania

Na rok 1983 boli schválené 2 vycestovania našich pracovníkov a to: PhDr. Ladislava Kitu do NDR na Katedru psychológie Univerzity Fridricha Schillera v Jene a PhDr. Zlatica Buocovej do ZSSR na Institut sociálnych issledovaní AN SSSR v Moskve, z ktorých sa uskutočnila len cesta do NDR.

PhDr. L. Kita navštívil Katedru psychológie Univerzity Fridricha Schillera v Jene v dňoch 16. - 23. 10. 1983 s cieľom naviazania odbornej spolupráce medzi oddelením sociálnej psychológie SvÚ SAV v Košiciach a Katedrou psychológie UFS v Jene. Menovaný sa oboznámil na návšteve s výskumným zameraním tamojšieho pracoviska, s vydanými odbornými materiálmi, zúčastnil sa odborných konzultácií o metodologických problémoch sociálnopsychologického výskumu v NDR, ako aj seminára o problematike tréningu v sociálnopsychologickom výskume. Počas návštevy bola dohodnutá neformálna spolu-

práca v týchto oblastiach:

1. vzájomná výmena publikovaných výsledkov výskumnej činnosti obidvoch pracovísk; 2. vzájomné informovanie sa o významnejších akciách v oblasti sociálnej psychológie v oboch krajinách; 3. vzájomná pomoc pri prekladoch, resp. úprave odborných textov do jazyka druhej strany; 4. perspektívne vytvorenie možností pre vzájomnú súčinnosť pri riešení výskumných úloh v oblasti sociálnej psychológie. Cieľ cesty PhDr. L. Kitu bol splnený napriek organizačným nedostatkom, ktoré sa vyskytli pri samotnej realizácii cesty v NDR, nakoľko ZO ÚP SAV v Bratislave poslal nedostatočnú informáciu ZO v Berlíne kedy a kde náš pracovník na zahraničnú cestu nastúpi /bližšie viď Správa zo zahraničnej cesty do NDR/.

Druhá schválená zahraničná cesta PhDr. Z. Buocovej, CSc. do Moskvy sa neuskutočnila, nakoľko pracovisko v zahraničí, ktoré mala menovaná záujem navštíviť neposlalo súhlas k prijatiu ani na náš ústav, ani na ZO ÚP SAV.

1.3. Neplánované prijatia:

V dňoch 19.-21. 10. 1983 Spoločenskovedný ústav SAV v Košiciach navštívil člen predsedníctva AN USSR, akademik AN USSR s. A. N. Šlepakov, riaditeľ Ústavu sociálnych a ekonomických otázok zahraničných krajín AN USSR /ISEOZK/ v Kyjeve. V priebehu tejto návštevy boli prejednané možnosti spolupráce a dohodnuté jej formy a metódy medzi jed-

notlivými ústavmi vzhľadom na špecifické zameranie oboch pracovísk akadémie vied. Boli prejednané možnosti dohody, ktorá pozostáva vo vzájomnej pomoci: 1. v oblasti výskumu problematiky "etnických procesov v zahraničných krajinách"; 2. v oblasti výskumu "Komplexnej analýzy všeobecných a špecifických črt ekonomického, politického a ideologického života v jednotlivých socialistických krajinách", v rámci ktorých bolo dohodnuté vypracovať spoločné výstupné analýzy v oblasti uvedených problematik. V súvislosti s tým sme po predchádzajúcom návrhu na uzavretie dohody v budúcej päťročnici požiadali P SAV o udelenie výnimky a umožnenie uzavretia dohody už na r. 1984 a 1985.

3. Spolupráca s medzinárodnými vládnyimi i nevládnymi organizáciami

Pracovníci nášho ústavu nezastávajú žiadne funkcie v medzinárodných vládnych a nevládných organizáciach ani sa nezúčastnili na programoch a akciách týchto organizácií.

4. Vedecké stretnutia /kongresy, konferencie/

V dňoch 3.-4. 10. 1983 sa uskutočnil v rámci malých pohraničných stykov /prvý deň v Užhorode, druhý deň na Zemplínskej Šírave/ československo-sovietsky seminár o "Družobných vzťahoch pracujúcich východného Slovenska a Zakarpattia, ktorého spolusporiadateľom bol aj Spoločenskovedný ústav SAV v Košiciach spolu s Vsl. KV KSS, Zakarpatským OV KSU

a ISEOZK USSR v Kyjeve. Cieľom tohto seminára bolo preveriť stav plnenia úloh, informovať o výsledkoch výskumu, ako aj podať obraz o súčasnom stave družobných vzťahov pracujúcich východného Slovenska a Zakarpattia. Na seminári sa zúčastnili jednotliví pracovníci oboch usporiadajúcich inštitúcií. Po ukončení seminára v dňoch 5.-6. 10. 1983 navštívili náš ústav 2 pracovníci ISEOZK v Kyjeve a to: zástupca riaditeľa ISEOZK doktor ekonomických vied V. S. Budkin a vedecký tajomník ústavu, doktor historických vied B. M. Zabarko.

V priebehu návštevy menovaní hostia navrhli prejednať možnosti spolupráce medzi jednotlivými ústavmi, predbežne dohodnúť formy a metódy spolupráce medzi jednotlivými ústavmi vzhľadom na špecifické zameranie oboch pracovísk s cieľom v blízkej budúcnosti uzavrieť dohodu o vedecko-výskumnej spolupráci v oblasti výskumu národnostných vzťahov ako aj družobných a pohraničných vzťahov.

Okrem uvedených zabezpečovaných ciest sme na základe požiadavky ZO ÚP SAV v Bratislave zabezpečovali pobyt zahraničnej vedeckej pracovníčky s. Ritoók-Szallayovej z Historického ústavu MAV v Budapešti, ktorého cieľom bolo štúdium materiálov z obdobia renesancie v Archíve mesta Košíc. Po organizačnej stránke bol pobyt zabezpečený, napriek tomu, že ZO ÚP SAV v Bratislave nám neskoro oznámil príchod menovanej zahraničnej pracovníčky. Chybou organizácie bolo aj oneskorené zaslanie povolenia k výskumu materiálov v ar-

chívoch. Na základe tejto skúsenosti /ako aj zo skúseností z minulých rokov, napr. v roku 1979 sa to stalo 2-krát/ Spoločenskovedný ústav SAV konštatuje, že je neustále poverovaný zabezpečovaním pobytov zahraničných vedeckých pracovníkov v Košiciach s úplne odlišným vedeckým zameraním, akým sa ústav zaoberá. Na druhej strane požiadavky nášho ústavu na prijímanie a vycestovanie našich pracovníkov do zahraničia nie sú akceptované zo strany ZO ÚP SAV v plnej miere, čo môžeme hodnotiť ako neuspokojivé.

VI. Práca s kádrami, výchova vedeckých pracovníkov a spolupráca s vysokými školami

A/ Práca s kádrami a výchova vedeckých pracovníkov

T. č. na ústave pracuje 36 pracovníkov, z uvedeného počtu sú k 16. 12. 1983: 8 vedeckí pracovníci /J. Bobák a PhDr. J. Petruša - vedeckí asistenti; PhDr. J. Výrost, CSc. a PhDr. L. Lovaš, CSc. - vedeckí pracovníci II; PhDr. Z. Buocová, CSc. - vedecká pracovníčka III; Doc. PhDr. J. Briškár, CSc., Doc. PhDr. D. Jánoška, CSc. - samostatní vedeckí pracovníci; PhDr. M. Markuš, CSc. - konzultant/, 6 odborní pracovníci /PhDr. L. Kita, A. Takáč, PaedDr. M. Gajdoš, PhDr. S. Gabzdilová, PhDr. Z. Burčíková, PhDr. M. Gbúrová/, 2 odborní asistenti /C. Nováková, F. Baumgartner/, 4 interní aspiranti /PhDr. E. Žiaková, PhDr. A. Zelová, PaedDr. Š. Šutaj, PhDr. V. Paukovič/, 8 študijných

pobytov /PhDr. O. Orosová, PhDr. D. Kováčová, M. Frankovský, PhDr. V. Jurečková, PhDr. A. Kmecová, M. Tomko, PhDr. B. Gajdošová, PhDr. E. Šmajdová/, 5 odborní pracovníci so stredoškolským vzdelaním, 3 pracovníci zaradení do kategórie robotníkov.

V porovnaní s predchádzajúcim rokom došlo v t. r. k nasledovným zmenám: K 30. 9. 1983 na základe vzájomnej dohody z pracoviska odišla PhDr. J. Čechová /z odd. sociológie/; po vypršaní termínovaných zmlúv odišla 1 odborná pracovníčka so stredoškolským vzdelaním a vodič. Na plánované miesto študijného pobytu bola 1. 8. 1983 na odd. sociálnej psychológie prijatá PhDr. E. Šmajdová, navyše plánu Predsedníctvo SAV prideliť odd. sociálnej psychológie ešte 1 miesto študijného pobytu pre PhDr. B. Gajdošovú, vzhľadom na doteraz neobsadené oblasti v rámci komplexného rozvoja sociálnej psychológie na SvÚ SAV. 15. 8. 1983 bola na oddelenie sociológie prijatá C. Nováková, na miesto odborného asistenta, na dobu určitú /do 15. 8. 1984/. 1. 9. 1983 bola na dobu určitú prijatá na miesto upratovačky nová pracovníčka a 1. 8. 1983 na dobu neurčitú vodič-opravár. Kým v uplynulom období bolo konštatované neplnenie úlohy týkajúcej sa stabilizácie kádrov, v tomto roku, vzhľadom na uvedené, je možné konštatovať isté zlepšenie /v r. 1983 odišiel z SvÚ SAV iba 1 pracovník s VŠ vzdelaním/. Určite tomu napomáha aj pozitívny trend v riešení bytových problémov pracovníkov SvÚ SAV.

V oblasti prípravy kádrov mala v uplynulom roku významnú úlohu realizovaná kontrola plnenia úloh komplexného hodnotenia, ktorá bola využitá na upresnenie úloh, resp. uloženie nových úloh viacerým pracovníkom.

Na záver šk. r. 1982/83 bolo realizované výročné hodnotenie aspirantov, ktoré konštatovalo, že aspiranti si plnia úlohy vyplývajúce z individuálnych plánov. Odovzdaná bola 1 kandidátska práca s. J. Bobáka, PhDr. E. Žiakovej bola interná aspirantúra z dôvodu materskej dovolenky predĺžená do 1. 3. 1984. PhDr. O. Orosová urobila prijímacie pohovory do IA na VÚDPaP v Bratislave a PhDr. D. Kováčová na HÚ SAV v Bratislave.

V rámci bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci bola uskutočnená previerka, ktorá nezistila závažnejšie nedostatky. Bytové požiadavky na r. 1984 boli splnené. Pracovníci majú zabezpečenú lekársku starostlivosť v rámci systému, platného pre všetky ústavy SAV, a to u závodného a zubného lekára. U novoprijatých pracovníkov sa vyžadujú vstupné lekárske prehliadky. Stravovanie pracovníkov SvÚ SAV bolo zabezpečované v ^{ovládanej RaJ.} závodnej jedálni ~~Spojov a v zariadeniach RaJ.~~

2/ Predsedníctvo SAV na svojom 4. zasednutí t. r. v rámci vyhodnotenia pracovnej iniciatívy pracovníkov SAV za rok 1982 ocenilo prácu Tímu národnosti nepeňažnou odmenou z Fondu kultúrnych a sociálnych potrieb nášho pracoviska vo výške 1260 Kčs. Nepeňažná odmena na kultúrnu, športovú a rekreačnú činnosť členov oceneného kolektívu

nebola realizovaná vzhľadom na to, že uvedený výdavok bol na návrh súťažiaceho kolektívu ponechaný vo fonde FKSP ROH pri SvÚ SAV /vzhľadom na potrebu jeho využitia na iné položky/.

3/ Vzhľadom na to, že z 29 pracovníkov zapojených do hnutia BSP a vnútroústavnej socialistickej súťaže bolo 26 s vysokoškolským vzdelaním a z toho len jeden má viac ako 35 rokov, je ťažko špecifikovať podiel mladých pracovníkov v súťažení. Hodnotenie súťaženia mladých pracovníkov je totožné s celkovým hodnotením. Väetci traja pracovníci, vyhodnotení ako najlepší pracovníci SvÚ SAV nemajú ešte 35 rokov.

4/ Kádrové rezervy sú na SvÚ SAV ustanovené do funkcií zástupcu riaditeľa, vedeckého tajomníka a vedúcich oddelení. T. č. PhDr. J. Výrost, CSc. je poverený funkciou zástupcu riaditeľa v súlade s plánom kádrových rezerv, na dobu určitú.

5/ 6/ Mimo ČSAV a SAV neboli udelené vedecké hodnosti a vykonané periodické atestácie vedeckých pracovníkov /vedecko-technických pracovníkov nemáme/.

7/ Zhodnotenie vedeckej výchovy - viď bod 1
Vzhľadom na to, že SvÚ SAV nie je školiacim pracoviskom, sú ašpiranti z oddelenia histórie školení na HÚ SAV v Bratislave, ÚML ÚV KSS v Bratislave, FP UPJŠ v Prešove, Slezskom ústave ČSAV v Opave; z oddelenia sociológie na ÚFaS v Bratislave; z oddelenia sociálnej psychológie na VÚDPaP v Bratislave.

B/ Spolupráca pracovísk SAV s vysokými školami v oblasti výchovy

Oddelenie histórie SVÚ SAV uzavrelo na obdobie tejto päťročnice Dohodu o spolupráci s Katedrou dejín FF UPJŠ. Zameraná je hlavne na oblasť vedecko-výskumnej činnosti. Je potrebné spomenúť predovšetkým spoluprácu pri riešení ústavnej úlohy č. 3 "Družobné styky Východoslovenského kraja a Zakarpatskej oblasti USSR". Oddelenie sociológie spolupracuje s Katedrou vysokoškolskej pedagogiky a výchovy a vzdelávania dospelých FF UPJŠ v Prešove, oddelenie sociálnej psychológie má podpísanú zmluvu s Katedrou psychológie FF UPJŠ v Košiciach.

V oblasti výchovno-vzdelávacieho procesu Katedra dejín FF UPJŠ v Prešove zabezpečuje oddeleniu histórie SVÚ SAV výchovu vedeckých aspirantov. PhDr. Z. Buocová, CSc., Doc. PhDr. D. Jánoška, CSc., PhDr. V. Paukovič, PhDr. D. Kováčová externe zabezpečujú výuku MLF a VK na VŠT. Rovnako riaditeľ ústavu Doc. PhDr. J. Briškár, CSc. učí na VŠP v Nitre, detašované pracovisko v Košiciach, je členom komisie pre rigorózne skúšky na PrF UPJŠ a členom komisie pre štátne záverečné skúšky pri SF VŠT v Košiciach.

Jednotlivé úlohy v oblasti vedecko-výskumnej a edičnej činnosti, výchovy a vedeckého rastu pracovníkov a na pedagogickom úseku sú vychádzajúce z prijatých dohôd a požiadaviek jednotlivých strán plnené.

Na zbere empirických údajov a kódovaní dotazníkov v rámci realizácie výskumov tímu mládeže a tímu národností sa podieľali pomocné vedecké sily, prijaté na oddele-

nie sociálnej psychológie. /2 poslucháčky Katedry psychológie FF UPJŠ/ a na oddelenie sociológie /poslucháčka Právnickej fakulty FF UPJŠ/. V rámci preddiplomovej praxe pracovala na oddelení sociálnej psychológie jedna poslucháčka KPs. FF UPJŠ. PhDr. L. Lovaš, CSc. viedol prácu ŠVOČ.

VII. Edičná činnosť

V oblasti knižných a iných neperiodických publikácií sa hlavná pozornosť sústredila na vydanie materiálov z odborných podujatí uskutočnených v predchádzajúcom období. Úlohy v tomto smere sa však podarilo splniť len čiastočne. Začiatkom roka vyšiel zborník: "Aktuálne metodologické problémy sociálnopsychologického výskumu" /ed. J. Výrost/ z rovnomenného podujatia, konaného v máji 1982. Je v ňom 8 príspevkov pracovníkov oddelenia sociálnej psychológie SvÚ SAV. Zborník pre svoje zameranie, aktuálnosť a kvalitu príspevkov, súvisiacu s reprezentatívnym zastúpením predstaviteľov československej sociálnej psychológie bol recenzentmi veľmi pozitívne hodnotený a vzbudil živý ohlas v odbornej verejnosti.

Materiály zo seminára o vzniku a vývoji priemyselných oblastí na Slovensku, ako aj z dvoch podujatí, organizovaných v spolupráci s Ústavom sociálnych a ekonomických otázok zahraničných krajín AV USSR v r. 1981 sa nepodarilo skompletizovať.

Positívom je, že v uplynulom roku vyšiel vo Východoslovenskom vydavateľstve pre SvÚ SAV zborník: "Národnostná otázka a mládež" /zost. J. Briškár/ v náklade 1200 ks. Tento zborník bol zaslaný do tlače v r. 1980. Je v ňom 5 príspevkov pracovníkov ústavu.

V oblasti publikačnej činnosti v periodikách je dlhodobou úlohou skvalitňovanie príspevkov a orientácia na ich publikovanie v celoštátnych odborných časopisoch. Z kvantitatívneho hľadiska sa už v uplynulom období dalo dosahovať dostatočnú úroveň vyprodukovaním cca 40 štúdií a článkov ročne. Tento trend bol dodržaný aj v uplynulom roku, keď bolo napísaných 38 príspevkov. Z nich bolo 9 zadaných do celoštátnych časopisov /Čsl. psychologie, Studia psychologica, Filozofia, Slováci v zahraničí atď./. Publikovaných bolo v r. 1983 celkovo 14 štúdií a odborných článkov, z toho v celoštátnych časopisoch vyšli 4 /okrem príspevkov, ktoré boli uverejnené v uvedených zborníkoch/.

Uvedené údaje naznačujú, že ani v uplynulom roku sa nepodarilo v tejto oblasti dosiahnuť výrazné zlepšenie. Faktom však je, že počet zadaných príspevkov značne prevyšuje počet uverejnených, čo je do nemalkej miery spôsobené zdĺhavým redakčným manipulovaním vo viacerých časopisoch /ktoré niekedy trvá viac ako 2 roky/. Nakoľko sa takto nahromadilo v redakciách viacero príspevkov, možno v blízkej budúcnosti očakávať určité zlepšenie.

V súlade s plánom vyšli v uplynulom roku 2 čísla

informačného bulletinu SVÚ SAV "Vedecké informácie". Pri ich hodnotení bol konštatovaný pozitívny trend. Tento by sa mal posilniť v budúcnosti vydávaním monotematických čísel zameraných na problematiku národnostných menšín a mládeže.

VIII. Kultúrno-politická a vedeckopopularizačná činnosť

Jediným významným podujatím, ktoré malo charakter kultúrno-politickej akcie v uplynulom roku bol československo-sovietsky odborný seminár "Družobné vzťahy pracujúcich východného Slovenska a Zakarpatia: história a súčasnosť" /uvedený v predchádzajúcich častiach správy/, konaný v dňoch 3.-4. októbra v Užhorode /1. deň/ a v Michalovciach /2. deň/.

V oblasti popularizácie výsledkov vedy a predovšetkým vlastných výskumov boli dosiahnuté nasledujúce výsledky: bolo vypracovaných a publikovaných celkovo 35 popularizačných článkov, 22 anotácií a recenzií a 6 odborných referátov.

Na pomerne veľmi dobrej úrovni je spolupráca so Socialistickou akadémiou, pre ktorú pracovníci ústavu odprednášali viac ako 40 prednášok. Okrem toho viacerí pracovníci sú členmi vedenia sekcií SAK. 2 prednášky boli pripravené pre akcie organizované ČSVTS.

IX. Plnenie racionalizačných úloh

V uplynulom roku neboli realizované závažnejšie racionalizačné úlohy.

X. Rozvoj pracovnej iniciatívy

Pracovná iniciatíva v roku 1983 bola zameraná na kvalitné a včasné plnenie plánovaných úloh v súvislosti s riešením úloh ŠPZV a ústavnej úlohy, na plnenie plánov v publikačnej činnosti a publikačnú činnosť navyše plánu s dôrazom na popularizovanie vedeckovýskumných poznatkov, na zdokonaľovanie pomocných fondov.

Z celkového počtu 36 pracovníkov /vrátane interných aspirantov a študijných pobytov/ je 29 zapojených do hnutia BSP v rámci štyroch kolektívov /organizovaných podľa oddelení ústavu/ súťažiacich o získanie čestného názvu BSP. Okrem toho prebieha aj vnútroústavná socialistická súťaž o najlepšieho pracovníka SvŮ SAV, pričom sa hodnotilo plnenie úloh individuálneho plánu, plnenie záväzkov v rámci hnutia BSP, pracovných výsledkov navyše plánovaných úloh a spoločensko-politická angažovanosť. Ako najlepší boli vyhodnotení traja pracovníci /PhDr. Z. Bucová, CSc., PhDr. M. Gbúrová, PhDr. J. Výrost, CSc./, každý z iného kolektívu súťažiaceho o BSP.

Kolektívne a osobné záväzky prijaté v rámci hnutia BSP prispeli nielen k splneniu hlavných úloh pracoviska,

ale aj k ich prekročeniu v niektorých oblastiach. Navyše plánovaných úloh bol realizovaný sociálnopsychologický výskum, výstupom z ktorého sú dve štúdie pre odborné časopisy. Členovia kolektívov súťažiacich o titul BSP napísali päť štúdií, štyri recenzie, pripravili šesť príspevkov na odborné podujatia mimo úloh zakotvených v individuálnych plánoch práce. V rámci záväzkov predniesli osem popularizačných prednášok a napísali päť popularizačných článkov. Členovia tímu pre výskum mládeže prijali kolektívny socialistický záväzok týkajúci sa skrátenia termínu odovzdania záverečnej správy o vyše rok, čím sa im vytvorí priestor pre spracovanie expertíz sprostredkujúcich výskumné zistenia spoločenskej praxi /expertízy pre SÚV SZM a MŠ SSR/. Na základe požiadaviek z praxe bol v rámci záväzkov realizovaný a spracovaný výskum pracovnej spokojnosti a fluktuácie pracovníkov SBD Košice II; vypracovaný triednik pre výskum kultúrnych záujmov uskutočnený Krajským osvetovým strediskom; pre Dom politickej výchovy v Košiciach bol pripravený príspevok do učebných textov pre stranické vzdelávanie.

V rámci zdokonaľovania pomocných fondov sa buďoval predmetový katalóg, vytvoril sa tematický okruh s národnostnou problematikou, skatalogizovali sa výskumné správy z dizertácií a zaviedla evidencia a katalóg separátok. Členovia súťažiacich kolektívov prevzali do socialistickej starostlivosti pracovne a fotokomoru.

Na základe hodnotenia činnosti kolektívov súťažiacich

cích o titul BSP bol kolektív oddelenia sociálnej psychológie navrhnutý na získanie titulu BSP. V ostatných kolektívoch je potrebné spevniť, resp. prijať nové náročnejšie záväzky, aby sa v budúcom roku vytvorili podmienky pre udelenie čestného názvu BSP ďalším kolektívom.

Z á v e r

V súlade so závermi ústavnej rady a hodnotenia výboru ZO KSS možno na základe uvedeného prehľadu konštatovať, že úlohy, ktoré boli pre rok 1983 vytýčené, holi v základných ukazovateľoch splnené. Hodnotenie v jednotlivých oblastiach a úlohách však musí byť diferencované. V mnohých z nich bol dosiahnutý významný pokrok a je možné hovoriť aj o istom predstihu, ale v niektorých sa celkový objem prác nepodarilo splniť. Z výskumných úloh je to čiastková úloha VIII-10₂/5 /výskum učňovskej mládeže/, kde došlo v závere roka ku sklzu vďaka nedodržaniu termínov zo strany výpočtového strediska. Práci na tejto úlohe je preto venovaná v súčasnosti mimoriadna pozornosť, nakoľko na jún 1984 je plánované odovzdanie záverečnej správy z realizovaného výskumu. Dodržanie tohto termínu zatiaľ nie je ohrozené. V riešení ostatných úloh sa vytvorili priaznivé predpoklady pre úspešné ukončenie päťročnice. Tomuto pripisujeme mimoriadny význam o. i. aj vzhľadom na to, že v uplynulom roku sme

na zasadnutiach Rád nosných smerov VIII-9 a VIII-10 predložili návrhy tém /hlavných úloh/ pre budúcu päťročnicu, ktorých koordinačným a riešiteľským pracoviskom by mal byť SvÚ SAV.

Už dlhšiu dobu sa za neuspokojivú považuje situácia v oblasti zahraničných stykov. Nakoľko náš ústav sa nepodielal na riešení medzinárodných programov a nemá zatiaľ uzavretú so žiadnym partnerom dvojstrannú dohodu, pôvodne plánované študijné cesty /prijaté zahraničným odborom P SAV/ sa darí realizovať len s veľkými obtiažami. Preto bola aj tohto roku venovaná veľká pozornosť jednak príprave dohôd pre budúcu päťročnicu, ale aj možnosti uzavrieť dvojstrannú dohodu ešte v tejto päťročnici. Veľmi dobré predpoklady boli vytvorené pre uzavretie dohody s Ústavom sociálnych a ekonomických otázok zahraničných krajín AV USSR v Kyjeve, s ktorým sa úspešne rozvíja spolupráca /koordinované riešenie výskumnej úlohy/, boli realizované viaceré spoločné podujatia /odborné semináre/ a pri príležitosti osobnej návštevy riaditeľa ústavu, akademika Arnoľda Nikolajeviča Šlepakova boli prejednané a dohodnuté otázky spolupráce pre budúce obdobie. V zmysle tejto dohody požiadali obe strany o umožnenie uzavretia medzinárodnej dvostrannej dohody už pre roky 1984 a 1985, rovnako aj pre 8. päťročnicu.

Napriek uvedeným problémom celkovú situáciu na ústave považujeme za priaznivú. Do roku 1984 však vstupuje

jeme s vedomím, že nás v ňom očakávajú podstatne náročnejšie úlohy. Týka sa to nielen záverečných etáp riešenia výskumných úloh, ale aj mimoriadneho počtu plánovaných ukončení aspirantúr /6/, príprava budúcej päťročnice, ďalšie skvalitnenie publikačnej a edičnej činnosti, príprava 2 odborných podujatí atď. Vytýčenie týchto úloh považujeme za reálne a k ich plneniu pristupujeme s odhodlaním dosiahnuť čo najlepšie výsledky.